

ХУЛОСАИ

комиссияи экспертии Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-050 дар назди Донишгоҳи технологии Тоҷикистон ба диссертатсияи Раҳмонова Чамилахон Абдухамидовна дар мавзӯи: **“Коркарди технологияи маҳсулоти функционалии қаннодии ордӣ бо иловаи ашёи ғайрианъанавӣ дар мисоли топинамбур”** барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои техникӣ аз рӯи ихтисоси 05.18.01 – Технологияи коркард, нигоҳдорӣ ва коркарди хӯшагиҳо, лӯбиёгиҳо, маҳсулоти ғалладона, мевагию полезӣ ва ангурпарварӣ

Комиссияи экспертӣ дар ҳайати Муҳиддинов З.Қ. – доктори илмҳои химия, профессор; Хушматов А.Т. – номзади илмҳои техникӣ, дотсент; Мирзозода Г.Х. – номзади илмҳои техникӣ, дотсент, ки бо қарори раиси Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-050 дар назди Донишгоҳи технологии Тоҷикистон, ташкил шуда буд, диссертатсияи Раҳмонова Чамилахон Абдухамидовна-ро дар мавзӯи **“Коркарди технологияи маҳсулоти функционалии қаннодии ордӣ бо иловаи ашёи ғайрианъанавӣ дар мисоли топинамбур”** барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои техникӣ аз рӯи ихтисоси 05.18.01 – Технологияи коркард, нигоҳдорӣ ва коркарди хӯшагиҳо, лӯбиёгиҳо, маҳсулоти ғалладона, мевагию полезӣ ва ангурпарварӣ дида баромада, ба чунин хулоса омадад:

Мубрамияти мавзӯ: Таҳқиқот дар амнияти озукаворӣ, ки яке аз самти асосии пешравии ҷомеаи солим ба ҳисоб меравад, аз ин лиҳоз коркарди ғизоҳои функционалӣ бо истифодаи ашёҳои маҳаллӣ хеле муҳим буда, он барои пешгирии бемориҳои гуногун аз ҷумла диабети қанд хеле муҳим ба ҳисоб меравад.

Истифодаи оқилонаи топинамбур, ки дар вилояти Суғд ва дигар минтақаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳоло кишт карда шудааст хеле муҳим ба ҳисоб рафта, он барои коркарди маҳсулотҳои нав ва зиёднамудани номгӯи маҳсулотҳои истеҳсоли ватанӣ нақши бениҳоят амалӣ мебозад. Аз ин лиҳоз коркарди технологияи маҳсулоти хӯрокаи функционалии қаннодии ордӣ бо иловаи ашёи ғайрианъанавӣ дар мисоли топинамбур арзишнок аст.

Натиҷаҳои муҳимтарини кори диссертатсионӣ

1. Омӯзиш ва таҳлили хусусиятҳои топинамбури навҳои “Интерес” ва “Сарват”, аз ҷумла таҳлили миқдории қанднокӣ, хусусиятҳои нашъунамоии онҳо вобаста ба мавсими ҳосилгундорӣ, таҳлил карда шудаанд.

2. Коркарди технологияи маҳсулоти нимтайёр-концентрат дар асоси топинамбур бо назардошти речаҳои технологӣ асоснок карда шуда, таркиби химиявии он аз ҷумла миқдори инулинро муайян карда шудааст, ки зиёда 60% ташкил медиҳад.

3. Коркарди дастурамали маҳсулоти функционалии қаннодӣ ордӣ бо иловаи концентрати топинамбур иҷро карда шуда, ҳисоби технологии он муфассал дар кор оварда шудааст.

4. Таъсири вояҳои гуногуни концентрати топинамбурро ба таркиби маҳсулоти тайёр баҳогузори намуда, миқдори оптималии он муайян карда шудааст, ки 10% аз массаи орди истифодарошударо ташкил додааст.

5. Нишондодҳои органолептикӣ, физико-химиявӣ кулчақанд бо иловаи концентрати топинамбур пурра гузаорнида шуда, онҳо дар намуди ҷадвал ва ҳам диаграммаҳо шарҳ дода шуда, хатти технологии истеҳсоли он ба намуди тарҳ оварда шудааст.

6. Ҳисоби арзиши нерӯӣ ва арзиши ғизогии маҳсулоти тайёр иҷро карда шудааст.

7. Ҳисоби техникo- иқтисодии маҳсулоти тайёр бо назардошти ҳама намуди ҳароҷотҳо иҷро шуда, даромаднокии он муайян карда шудааст.

Навгонии илмӣ тадқиқот. Натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ амалӣ унсурҳои зерини навгонии илмиро дар бар мегирад:

- коркарди дастурамал ва тарҳи технологии истеҳсоли маҳсулоти қаннодии ордӣ дар асоси топинамбур;

- бо роҳи ташхисҳои физико-химиявӣ мавҷудияти инулин дар таркиби топинамбур муайян карда шуда, ба таври муфассал таркиби химиявӣ концентрати топинамбур омӯхта шуд;

- таҳлилҳо бо таври имлӣ асоснок намуданд, ки решамеваи мазкур дар истеҳсоли маҳсулоти қаннодии ордӣ истифода бурдан мумкин аст;

- илман асоснок карда, бо тариқи таҷрибавӣ, имконияти истифодабарии объекти растанигии интиҳобшуда ба сифати манбаи моддаҳои арзишнок дар истеҳсоли маҳсулоти қаннодии ордӣ тасдиқ карда шуд;

- вояи оптималии иловаи концентрати топинамбур барои истеҳсоли маҳсулоти қаннодии ордӣ, пешниҳод карда шуд;

- хосиятҳои истеъмолкунандагии кулчақанди коркардшуда, ки ба таркибаш иловаи хокаи топинамбур истифода бурда шудааст, тадқиқот гузаронида шуд.

Аҳамияти амалии тадқиқот Дастурамали истеҳсоли кулчақанд бо истифодаи концентрати топинамбур коркардшуда бо нахустпатент (замимаи 1) тасдиқ карда шуда, таркиби онҳо дар ташхисгоҳҳои ҷумҳурӣ ва берун аз он муайян карда шуд (замимаҳои 1, 2, 3, 4, 5) ва партияҳои таҷрибавӣ онҳо дар корхона истеҳсоли татбиқ карда шуданд.

Тарзи истеҳсоли кулчақанд бо иловаи топинамбур ба барномаи таълимии кории фанни технологияи нон, макарон, маҳсулотҳои қаннодӣ ва коркарди ғалладонагиро дохил карда шуда, барои таълими донишҷӯёни ихтисоси 1_490101 – технологияи нигоҳдорӣ ва коркарди ашёи хоми ғизоӣ истифода бурда шуданд.

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Мавзуи диссертатсия ба Шиносномаи ихтисоси 05.18.01. – Технологияи коркард, нигоҳдорӣ ва коркарди хӯшагиро, лӯбиёгиро, маҳсулоти ғалладона, мевагию полезӣ ва ангурпарварӣ аз рӯи бандҳои:

- коркарди технологияҳои нав ва такмилсозии технологияи истеҳсоли маҳсулоти хӯшагиро, лӯбиёгиро, ғалладона, маҳсулоти мевагӣ ва сабзавотӣ, ангурпарварӣ, нонӣ - макаронӣ, қаннодӣ, консервакунонӣ, хушккунии мева ва сабзавот, омехтаҳои хӯроқӣ;

- коркарди технологияи намудҳои нави маҳсулот бо истифодаи маҳсулоти ғайрианъанавӣ ва намудҳои нави ашё, омехтагирои мураккаб ва маҳсулоти нимтайёр бо танзими таркиби моддаҳои асосӣ ва ҷузъиёти фаъоли биологӣ, тағйири таркиби кимиёвӣ барои ба вучуд овардани маҳсулоти нави дорои сифати ғизонокии баланд ва сатҳи баланди истифодабарӣ ва инчунин ҷузъиёти маҳсулот барои кӯдакон, маҳсулоти солим, махсус ва парҳезӣ;

- таҳқиқот ва коркарди асосҳои илмӣ ва таҷрибавии технология ва намудҳои маҳсулот бо истифодаи пурра ё қисман несткунии намнокӣ аз таркиби ашёи растанигӣ, тезяхкунии ашё, маҳсулотҳои нимтайёр ва маҳсулоти тайёр бо нигоҳдории ҳадди аксари моддаҳои серғизо, баланд бардоштани хусусиятҳои таъм ва тамдиди муҳлати нигоҳдорӣ бо истифодаи усулҳои технологияи экологӣ;

- коркарди асосҳои назариявӣ ва таҷрибавии усулҳои перспективӣ ва системаи назорати сифат ва беҳатарии ашё, маҳсулоти нимтайёр ва тайёр дар марҳилаҳои гуногуни равандҳои истеҳсолиро дар бар мегирад, мувофиқ мебошад.

Эътимоднокии натиҷаҳои тадқиқот. Эътимоднокии таҳқиқот ба истифодаи ҷанбаҳои назариявӣ ва амалии усулҳои дар ҳуҷҷатҳои меъёрӣ ва дар қорҳои илмӣ техникӣ, таҳқиқот ва пешниҳодҳои олимони ватанию хориҷӣ оид ба таъмини амнияти озуқаворӣ, санадҳои меъёрӣ ва ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин нашри мақолаҳои илмӣ асос меёбад.

Саҳми шахсии муаллиф. Нақшаи иҷрои қори илмӣ ва ҷамъбасти натиҷаҳои он бо иштироки бевоситаи унвонҷӯӣ анҷом дода шуда, муаллиф тавонистааст тавассути он дар такмилдиҳии методикаи арзёбии самаранокии баҳодихии ашёҳои хом, маҳсулоти нимтайёр ва маҳсулоти коркардшуда саҳми худро гузошта, тавсияҳои амалиро барои фаъолияти бомароми истеҳсоли маҳсулоти қаннодии ордӣ бо иловаи

ашёҳои ғайрианъанавӣ таҳия намояд. Натиҷаҳои таҳқиқот дар конфронсҳо ва семинарҳои илмию амалии ҷумҳуриявӣ ва берун аз он муҳокима гардида, баҳои мусбат гирифтанд. Диссертатсия дар Донишгоҳи технологии Тоҷикистон ва Донишкадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.Осимӣ дар шаҳри Хучанд анҷом дода шудааст.

Мувофиқатии диссертатсия ба меъёрҳои аз ҷониби ҚОА-и назди Президенти ҚТ муқарраргардида, оид ба тартиботи супоридани дараҷаҳои илмӣ.

Вобаста ба мавзӯи таҳқиқотии илмӣ ва натиҷаҳои асосии бадастомада 12 кори илмии муаллиф, аз ҷумла 1 нахуст патент, 4 мақола дар маҷаллаву нашрияҳои мансуб ба феҳристи маҷаллаву нашрияҳои тақризшавандаи ҚОА ва 3 мақола дар ИИИР, 4 мақола дар конфронсҳои байналмиллиалӣ ва ҷумҳуриявӣ нашр шудаанд..

Натиҷаҳои кори диссертатсионӣ дар истеҳсолот ва мавзӯҳои тадқиқотӣ тадбиқ гардида, инчунин, 2 санадҳои тадбиқӣ ва 1 нахустпатент ба даст оварда шудааст.

Аслияти мундариҷаи диссертатсия зиёда аз 81,43%-ро (автореферат бо забони русӣ бо назардошти иқтибосоварӣ 83,86-%) ташкил медиҳад. Иқтибосоварӣ дуруст ва саҳеҳ тартиб дода шудааст.

Комиссияи эксперти диссертатсияи Раҳмонова Ҷ.А.-ро дар мавзӯи **“Коркарди технологияи маҳсулоти функционалии қаннодии ордӣ бо иловаи ашёи ғайрианъанавӣ дар мисоли топинамбур”** барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои техникӣ аз рӯи ихтисоси 05.18.01 – Технологияи коркард, нигоҳдорӣ ва коркарди хӯшагиҳо, лӯбиёгиҳо, маҳсулоти ғалладона, мевагию полезӣ ва ангурпарварӣ барои ҳимоя тавсия медиҳад.

Ба ҳайси муқарризони расмӣ комиссияи эксперти олимони мазкурро пешниҳод менамояд:

- узви вобастаи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, доктори илмҳои кишоварзӣ, профессор, мудирӣ озмоишгоҳи “Генетика ва селекцияи растаниҳо”-и Институти ботаника, биофизика ва генетикаи растаниҳои АМИТ Партоев Курбоналӣ;

- ходими пешбари илмии озмоишгоҳи кимиёи пайвастагиҳои фаромолекулавӣ номзади илмҳои кимиё, дотсенти институти кимиёи ба номи В.И.Никитини Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон Усмонова Сурайё;

Ба сифати **Муассисаи тақриздиханда** – Пажӯҳишгоҳи давлатии илмӣ-тадқиқотии “Ғизо”- Вазорати саноат ва технологияҳои нави Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда шавад.

Раиси комиссияи экспертӣ:

доктори илмҳои химия, профессор

Мухиддинов З.Қ.

Аъзоёни комиссия:

Номзади илмҳои техникӣ, дотсент

Хушматов А.Т.

Номзади илмҳои техникӣ, дотсент

Мирзозода Г.Х.

Имзоҳо дурустанд:

Котиби илмӣ Шӯрои диссертатсионӣ

6D-KOA-50,

номзади илмҳои химия, дотсент

Икромӣ М.Б.

Имзои н.и.х., дотсент М.Б. Икромиро тасдиқ мекунам

Сардори шуъбаи кадр ва корҳои махсусӣ

Донишгоҳи технологияи Тоҷикистон

Бухориев Н.А.